

UTJECAJ NJEMAČKE NA KRETANJE HRVATSKOGA GOSPODARSTVA

- Ukratko o gospodarstvu Njemačke
- Ekonomski odnosi Hrvatske i Njemačke
- Zaključna razmatranja

IZDAVAČ

Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA

Luka Burilović

PRIPREMIO

Sektor za financijske institucije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: +385 (0)1 4828 373

fax.: +385 (0)1 4561 535

e-mail: makroekonomija@hgk.hr

web: hgk.hr

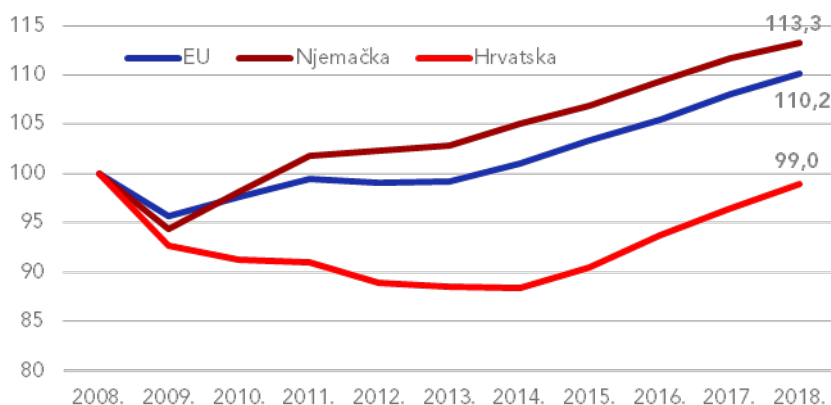
Zagreb, ožujak 2019.

UKRATKO O GOSPODARSTVU NJEMAČKE

Njemačka je ekonomski najsnažnija članica Europske unije. Njezinih 83,5 milijuna stanovnika čini oko 16% stanovništva i stvara oko 21% ukupnog BDP-a Europske unije. Zbog toga kretanja u Njemačkoj bitno određuju kretanja na razini EU i u pravilu su prisutni konvergentni trendovi u kretanju njemačkog i EU gospodarstva. Njemačka je ujedno i najveći izvoznik među članicama EU čiji izvoz čini 24% ukupne vrijednosti izvoza svih članica. Međutim, taj se udio dodatno povećava na gotovo 28% kada se promatra vrijednost Extra EU izvoza, odnosno vrijednost izvoza izvan EU granica. Extra EU izvoz općenito je dosta koncentriran, stoga četiri ekonomski najjače članice ostvaruju gotovo 60% toga izvoza. Zbog snažnoga gospodarstva i visoke vrijednosti izvoza, Njemačka je istodobno i među najvećim uvoznicima u EU. Njen uvoz čini oko 20% ukupnog uvoza svih članica EU, dok je udio Extra EU tek neznatno manji i iznosi oko 18,5%.

Kretanje BDP-a u Njemačkoj posljednjih je desetak godina znatno određeno učincima globalne krize. Nakon osjetnog pada u 2009. godini, uslijedile su dvije godine dinamičnog rasta potaknutog niskom bazom, a nakon toga slijedi razdoblje stabilnog oporavka i laganog dinamiziranja stopa rasta. Kriza je na Njemačku djelovala izravno, ali i neizravno putem utjecaja na potražnju u vanjskotrgovinskim partnerima, pa je njezin rast usporen u odnosu na pretkrizne godine. Međutim, za razliku od Hrvatske, ali i većeg broja drugih članica (poput Italije, Grčke, Španjolske, Slovenije), u Njemačkoj su posljedice globalne krize bile relativno kratkotrajne, tako da je realna vrijednost BDP-a već u 2011. premašila pretkriznu razinu. U prošloj je godini realna vrijednost njemačkog BDP-a bila približno 13,3% veća nego u 2008. godini, po čemu je Njemačka bila uspješnija od EU u cjelini. Naime, realna je vrijednost BDP-a na razini EU istodobno povećana za 10,2%.

Realno kretanje BDP-a, Indeksi 2008. = 100

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Njemačka se od posljedica globalne krize oporavila brže nego Europska unija u cjelini. Realni je BDP Njemačke u 2018. bio 13,3% veći nego u 2008. godini, a na razini EU povećan je za 10,2%.

Prošla je godina obilježena najmanjim rastom njemačkoga gospodarstva u proteklih pet godina od 1,4%. Glavni je razlog takvog usporavanja bilo usporavanje rasta inozemne potražnje, odnosno vrijednosti izvoza roba i usluga, ali je zabilježen i blagi pad dinamike rasta domaće potražnje. Unatoč povoljnim trendovima na tržištu rada i nastavku rasta neto plaća, u Njemačkoj je došlo do smanjivanja sklonosti potrošnji. Stoga je i rast osobne potrošnje, kao najveće potrošne kategorije BDP-a, usporen s 1,8% u 2017. na osjetno nižih 1,0%. Može se pretpostaviti da je takvo kretanje potrošnje bilo pod znatnim utjecajem najava o mogućnosti nove globalne krize i službenim procjenama o daljnjem usporavanju europskog i njemačkoga gospodarstva. Takve su procjene utjecale i na kretanje investicija u fiksni kapital čiji je rast također u manjoj mjeri usporen, s 2,9% na 2,6%, ali je zbog osjetnog porasta vrijednosti zaliha ukupna vrijednost bruto investicija povećana znatno više nego u prethodnoj godini, po čemu su se bruto investicije izdvajale od ostalih kategorija potražnje.

U ovoj bi godini, prema procjenama Europske komisije, rast njemačkoga gospodarstva trebao dodatno usporiti na 1,1%. Europska komisija očekuje nastavak usporavanja globalnoga gospodarstva i globalne potražnje, pa bi najveći utjecaj na nižu stopu rasta njemačkoga gospodarstva ponovo trebao imati izvoz roba i usluga. Uz takva se predviđanja već bilježi i pad indeksa raspoložena proizvođača, što bi se trebalo odraziti na daljnje usporavanje rasta proizvodnih investicija, dok bi s druge strane osobna potrošnja i stambena izgradnja i dalje trebale održavati rast BDP-a. Prema trenutno važećim procjenama, rast BDP-a bi u 2020. godini trebao ubrzati na 1,7%.

EKONOMSKI ODNOSI HRVATSKE I NJEMAČKE

Kretanje inozemne potražnje bitno je i za Hrvatsku zbog snažnog utjecaja izvoza roba i usluga na kretanje BDP-a. Naime, udio izvoza roba i usluga u BDP iznosi nešto više od 50%, zbog čega je izvoz roba i usluga druga najveća kategorija u potrošnoj strukturi BDP-a, nakon osobne potrošnje. Utjecaj kretanja izvoza roba i usluga na rast BDP-a bio je posebno vidljiv nekoliko proteklih godina. Naime, upravo je rast vrijednosti izvoza roba i usluga, potaknut ponajprije pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji i oporavkom Europske unije, doveo do oporavka hrvatskoga gospodarstva nakon višegodišnje krize.

Kretanje izvoza određeno je s više čimbenika, među kojima je naravno i konkurentnost gospodarstva i samih proizvoda i usluga, a među važnijima je i kretanje potražnje u najvažnijim vanjskotrgovinskim partnerima. Među tim partnerima Njemačka zauzima jedno od najvažnijih mjesta jer je u protekle dvije godine bila drugo tržište po vrijednosti izvoza roba (u prethodnim je godinama obično zauzimala treće ili četvrto mjesto) te najvažnije tržište za izvoz usluga. Pritom robni izvoz u Njemačku čini oko 13% ukupnog izvoza i u posljednjih nekoliko godina te je približno 200 milijuna eura manji nego prema Italiji kao najvećem izvoznom tržištu, dok izvoz usluga istovremeno čini oko 20% ukupnog izvoza usluga i mnogo je veći nego prema drugim tržištima, točnije približno dva puta veći nego prema Italiji koja se nalazi na drugom mjestu. Najveći dio prihoda od izvoza usluga čine prihodi od turizma, a gosti iz Njemačke dugi niz godina imaju kudikamo najveći udio u strukturi dolazaka i noćenja turista. U dolascima oko 17%, a u noćenjima oko 24%.

Vrijednost razmjene roba i usluga s Njemačkom, mil. EUR

	Robni izvoz	Robni uvoz	Izvoz usluga*	Uvoz usluga*	Ukupan saldo roba i usluga
2008.	1.028,6	2.790,6	-	-	-
2009.	827,5	2.059,6	-	-	-
2010.	922,7	1.893,1	-	-	-
2011.	967,2	2.049,2	1.528,7	224,6	222,1
2012.	981,2	2.163,0	1.661,2	227,9	251,5
2013.	1.129,0	2.318,5	1.931,4	264,9	477,0
2014.	1.161,4	2.593,4	2.064,1	285,1	347,0
2015.	1.303,2	2.871,4	2.402,3	317,5	516,5
2016.	1.453,4	3.177,1	2.333,7	362,7	247,3
2017.	1.725,3	3.361,6	2.469,5	444,0	389,2
2018.	1.916,2	3.602,9	2.506,4	354,7	-

*podatak za prva tri kvartala 2018.

Izvor: DZS, HNB; obrada: HGK

Udio robne razmjene i izvoza usluga Hrvatske prema Njemačkoj u ukupnom izvozu ili uvozu Hrvatske, %

	Robni izvoz	Robni uvoz	Izvoz usluga*	Uvoz usluga*
2011.	10,1	12,6	16,3	7,0
2012.	10,2	13,3	17,2	7,2
2013.	11,8	14,0	19,6	8,6
2014.	11,2	15,1	20,2	9,8
2015.	11,3	15,5	21,3	9,7
2016.	11,8	16,1	19,0	10,2
2017.	12,3	15,4	18,4	10,8
2018.	13,2	15,2	20,4	10,7

*podatak za prva tri kvartala 2018.

Izvor: DZS, HNB; obrada: HGK

Kao što je napomenuto, kretanje robne razmjene određuje niz čimbenika, pri čemu se posljednjih godina najviše isticalo pristupanje Hrvatske Europskoj uniji i zajedničkom tržištu. Međutim, iz usporedbe podataka o kretanju BDP-a Njemačke, kretanja robnog izvoza prema Njemačkoj i ostvarenih noćenja turista iz Njemačke primjetno je da postoji određena korelacija tih pokazatelja. Pritom noćenja turista uglavnom reagiraju na kretanje njemačkoga gospodarstva s godinom zakašnjenja, što je i logično s obzirom na to da se većina smještajnih kapaciteta i organiziranih putovanja rezervira nekoliko mjeseci unaprijed.

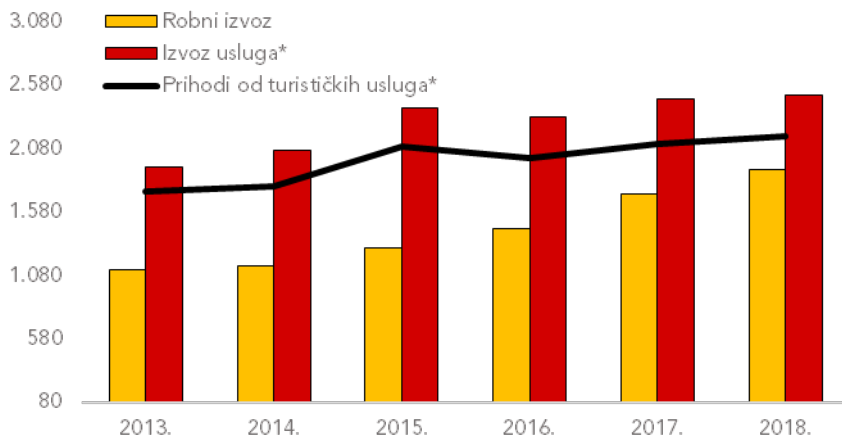
Stope rasta BDP-a Njemačke, robnog izvoza i broja noćenja, %

	BDP Njemačke, realne stope rasta, %	Robni izvoz Hrvatske u Njemačku, stope rasta %	Noćenja turista iz Njemačke, stope rasta %
2008.	1,1	14,0	1,2
2009.	-5,6	-19,6	4,3
2010.	4,1	11,5	0,2
2011.	3,7	4,8	8,8
2012.	0,5	1,4	11,7
2013.	0,5	15,1	3,5
2014.	2,2	2,9	2,2
2015.	1,7	12,2	6,9
2016.	2,2	11,5	8,3
2017.	2,2	18,7	14,4
2018.	1,4	11,1	2,3

Izvor: Eurostat, DZS; obrada: HGK

Što se robnog izvoza tiče, Hrvatska u Njemačku najviše izvozi nove i rabljene osobne automobile, obuću, razne vrste izolirane žice i kabela, proizvode farmaceutske industrije, dijelove za različite vrste motornih vozila te cigarete i duhan. U proteklih deset godina, odnosno kada se usporede 2018. i 2008. godina, vrijednost izvoza povećana je za 86% ili za 890 milijuna eura, što predstavlja približno 18% povećanja ukupnog izvoza. Pritom je najviše povećan upravo izvoz proizvoda koji trenutno imaju najveći udio u strukturi, odnosno automobila, obuće i izolirane žice.

Izvoz roba i usluga u Njemačku

*podatak za prva tri kvartala 2018.

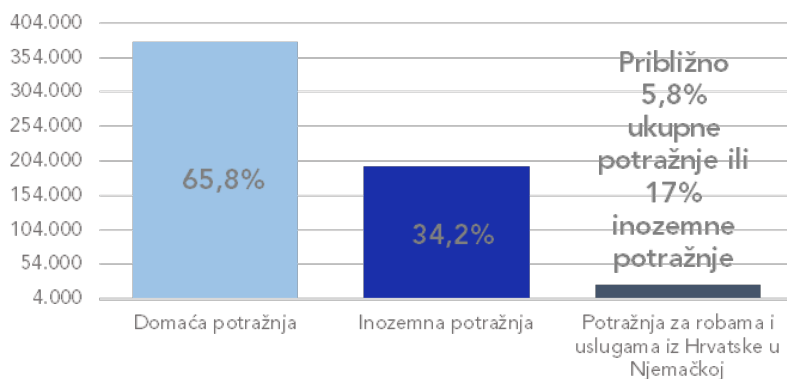
Izvor: DZS, HNB; obrada: HGK

S obzirom na veliku razliku u veličini hrvatskog i njemačkoga gospodarstva, uvoz iz Hrvatske očekivano čini tek mali dio ukupnog uvoza Njemačke. Točnije, tek oko 0,2%. Isto se može reći i za proizvode koji imaju najveći udio u strukturi izvoza prema Njemačkoj premda je taj udio nešto veći (najveći je kod obuće gdje je u prošloj godini iznosio 2,1%). Ipak, postoji i nekoliko proizvoda koji nisu na samom vrhu izvoznih proizvoda u Njemačku, ali imaju osjetno veće udjele u uvozu tih proizvoda u Njemačku. To se u najvećoj mjeri odnosi na izvoz montažnih zgrada te željezničkih teretnih vagona koji su u prošloj godini u uvozu tih proizvoda u Njemačku sudjelovali s nešto više od 7%. Ipak treba naglasiti da je riječ o podacima za jednu godinu i o malom broju proizvoda, tako da generalno vrijedi zaključak o niskom udjelu Hrvatske u njemačkom uvozu.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Kretanje BDP-a Hrvatske znatno ovisi o kretanju inozemne potražnje za robama i uslugama, a ta potražnja ovisi o uvjetima na globalnom tržištu i na bližim, regionalnim tržištima. Ona naravno nije definirana samo egzogenim čimbenicima, već je na nju moguće utjecati povećanjem konkurentnosti roba i usluga, boljom promocijom ili uključivanjem u političko-ekonomske integracije poput pristupanja Hrvatske EU 2013. godine koje je imalo znatan utjecaj na dinamičan rast izvoza. Ako se promatraju samo vanjski čimbenici, uspostavlja se veza između rasta potražnje na pojedinim tržištima, rasta njihovih gospodarstava (BDP-a) i rasta potražnje za hrvatskim robama i uslugama, što se posebno odnosi na najveća izvozna tržišta Hrvatske. Među tim tržištima posebno mjesto zauzima Njemačka koja je trenutno drugo tržište za robni izvoz i prvo za izvoz usluga. Premda je gotovo nemoguće razdvojiti utjecaje pristupanja Hrvatske zajedničkom tržištu EU i rasta njemačkoga gospodarstva na znatniji rast robnog izvoza Hrvatske u posljednjih pet godina, izvoz turističkih usluga, na koji je pristupanje imalo znatno manji utjecaj, pokazuje snažnu povezanost kretanja BDP-a Njemačke i potražnje za tim uslugama. To se naravno ne pokazuje samo za Njemačku, već i za Italiju, Sloveniju i ostale najveće vanjskotrgovinske partnere, ali i za EU u cjelini. Njemačka je zbog visokih udjela od 13,2% u ukupnom robnom izvozu Hrvatske i 20,4% u izvozu usluga (podaci za 2018. i prva tri kvartala 2018. godine) ipak najvažnija za Hrvatsku jer takvi udjeli znače da Njemačka u ukupnoj domaćoj i inozemnoj potražnji u Hrvatskoj sudjeluje s približno 6%, a u inozemnoj potražnji s približno 17% i time najviše od svih vanjskotrgovinskih partnera utječe na kretanje hrvatskoga gospodarstva.

Struktura ukupne potražnje u Hrvatskoj (prema strukturi BDP-a), 2018. godina

Izvor: DZS, HNB, izračun: HGK

Izvoz roba i usluga u Njemačku je u 2018. godini u Hrvatskoj predstavljao oko 6% ukupne domaće i inozemne potražnje, odnosno oko 17% inozemne potražnje. Po takvim je udjelima njemačko tržište imalo najveći utjecaj na kretanje BDP-a Hrvatske među svim inozemnim tržištima.

Navedeni udjeli Njemačke u ukupnoj potražnji u Hrvatskoj znače i da bi se vrijednost izvoza roba i usluga prema Njemačkoj, ako se ništa drugo ne mijenja (*ceteris paribus*), realno trebala povećati približno 12% da bi se BDP Hrvatske povećao za 1% (nominalni rast trebao bi biti nešto veći). Za takav bi se rast robni izvoz trebao povećati približno 30% ili izvoz usluga za približno 20%. Međutim, kako povećana potražnja uvijek dovodi i do povećanja vrijednosti uvoza, taj rast bi ipak morao biti znatno veći. Prema optimističnom scenariju po kojem bi se vrijednost uvoza povećala za 30% vrijednosti povećanog izvoza, ukupnu vrijednost izvoza roba i usluga u Njemačku trebalo bi povećati za približno 17%, odnosno vrijednost robnog izvoza za približno 45% ili vrijednost izvoza usluga za oko 30%.

Prema optimističnom scenariju po kojem bi se vrijednost uvoza povećala za samo 30% vrijednosti povećanog izvoza, ukupnu vrijednost izvoza roba i usluga u Njemačku trebalo bi povećati za približno 17% da bi se BDP Hrvatske povećao za 1%.

Takav je rast izvoza prema Njemačkoj prilično zahtjevan s obzirom na to da je u razdoblju od 2015. do 2018. godine, u kojem je na kretanje izvoza znatno utjecalo pristupanju Hrvatske EU i nesigurnost pojedinih turističkih destinacija u široj regiji, Hrvatska prema Njemačkoj ostvarila prosječan godišnji rast robnog izvoza od 13,4%, dok je rast izvoza usluga bio približno upola manji (za 2018. godinu još nisu dostupni podaci).

Stoga je za Hrvatsku, osim mjera za poticanje izvoza i veće orijentacije poduzetnika na izvoz, izrazito bitan i daljnji rast potražnje u Njemačkoj, odnosno rast njemačkoga gospodarstva. Pritom ipak treba još jednom napomenuti da robni uvoz iz Hrvatske čini tek 0,18% vrijednosti ukupnog njemačkog uvoza, što znači da ni osjetno povećanje uvoza iz Hrvatske ne bi imalo znatniji utjecaj na ukupan uvoz. Primjerice, kada bi robni izvoz Hrvatske u Njemačku trenutno bio dva puta veći, i dalje bi činio tek 0,35% uvoza Njemačke. Kod izvoza usluga situacija je ipak malo zahtjevnija jer je Hrvatska peta inozemna destinacija njemačkih turista s udjelom od približno 3,5%. Zbog takvog udjela dugotrajnije zadržavanje visokih stopa rasta podrazumijeva znatan rast potražnje za turističkim putovanjima stanovništva Njemačke ili različitim čimbenicima izazvan gubitak atraktivnosti drugih turističkih destinacija. Sve to dodatno naglašava „negativan“ utjecaj predviđenog usporavanja rasta za Njemačku u ovoj godini na iste takve procjene za Hrvatsku, pogotovo kada se uzme u obzir snažan utjecaj njemačkoga gospodarstva na kretanja na razini cijele EU.

KRATICE

HGK	Hrvatska gospodarska komora
DZS	Državni zavod za statistiku
HNB	Hrvatska narodna banka
EU28	Europska unija
BDP	Bruto domaći proizvod

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovoran HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.

